

## บทที่ 1

### บทนำ

#### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มหาวิทยาลัยขอนแก่นนับเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีชื่อเสียงและมีบทบาทในการเป็นศูนย์กลางด้านการศึกษาที่สำคัญแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กล่าวคือ ได้รับการก่อตั้งขึ้นเพื่อจะเป็นศูนย์รวมความคิดทางวิชาการและเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา ตลอดจนมุ่งที่จะให้เป็นกลไกในการพัฒนาทั้งทางการศึกษา ทางเศรษฐกิจและสังคม ให้เกิดขึ้นกับภูมิภาคแห่งนี้ (รายงานประจำปี 2535 มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2535 : 4) ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมานับตั้งแต่ได้มีการริเริ่มก่อตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นในปี พ.ศ. 2484 จนถึงปัจจุบัน มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้รับการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้าน อีกทั้งยังขยายขอบเขตการจัดการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษามาโดยต่อเนื่อง ทำให้หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบภารกิจส่วนใหญ่ของมหาวิทยาลัยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทั้งในแง่ของขนาดองค์กรและจำนวนบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การเติบโตและขยายตัวของมหาวิทยาลัยขอนแก่นดังกล่าวแล้ว ส่วนหนึ่งทำให้เกิดสภาพปัญหาต่างๆ ตามมาโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพักอาศัยของประชากรที่มีที่พักหรือมีความจำเป็นจะต้องพักอาศัยอยู่ในเขตมหาวิทยาลัยขอนแก่น จากการสำรวจและรวบรวมข้อมูลจากสมุดบันทึกเหตุการณ์ประจำวัน ของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย งานรักษาความปลอดภัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น (รบก.) ในช่วงปี พ.ศ. 2533-2536 พบว่า เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ยังคงได้รับแจ้งเหตุร้ายหรือภัยพิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้นในเขตความรับผิดชอบในแต่ละปีอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ยังไม่นับรวมจำนวนเหตุการณ์ที่ถือเป็นการให้บริการสาธารณะทั่วไป ซึ่งถือเป็นหน้าที่รับผิดชอบปกติของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยอยู่แล้ว (ดูรายละเอียดสภาพปัญหาที่งานรักษาความปลอดภัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้รับแจ้งเหตุการณ์ ในตารางที่ ข) ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีส่วนเกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน และเสรีภาพของประชากร ซึ่งส่วนใหญ่มีที่พักอาศัยอยู่ในเขตมหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้วิจัยในฐานะที่ทำงานวิชาการด้านการศึกษาปัญหาสังคม จึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเพื่อสำรวจข้อมูลสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์ปัญหาเกี่ยวกับสวัสดิภาพความปลอดภัยโดยทั่วไปของประชากรที่พักอาศัยอยู่ในเขตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการวิจัยครั้งนี้ นอกจากจะช่วยให้เกิดการพัฒนาคำตอบความรู้ด้านอาชญาวิทยาเกี่ยวกับการศึกษาปัญหาสังคม

แล้ว ยังเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ที่จะนำไปพิจารณาประกอบการกำหนดมาตรการหรือนโยบายที่เหมาะสม ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาเหล่านั้นในโอกาสต่อไป

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสวัสดิภาพความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินและเสรีภาพของประชากรที่พักอาศัยในเขตมหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. เพื่อศึกษามาตรการเพื่อป้องกันหรือแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสวัสดิภาพความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินและเสรีภาพของประชากรที่พักอาศัยในเขตมหาวิทยาลัยขอนแก่น

### ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงสวัสดิภาพความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินและเสรีภาพของประชากรที่พักอาศัยในเขตมหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. เพื่อทราบถึงมาตรการเพื่อป้องกันหรือแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสวัสดิภาพความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินและเสรีภาพของประชากรที่พักอาศัยในเขตมหาวิทยาลัยขอนแก่น
3. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้ประกอบการพิจารณา กำหนดมาตรการหรือนโยบายที่เหมาะสม สำหรับการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในโอกาสต่อไป

### ขอบเขตของการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาในเชิงสำรวจข้อมูลพื้นฐานของสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรซึ่งพักอาศัยอยู่ในที่พักภายในเขตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ไม่ว่าจะเป็นบ้านพักมหาวิทยาลัย แฟลตที่พัก หอพักนักศึกษา รวมทั้งที่พักชั่วคราวด้วย ดังนั้นจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่พักอาศัยในที่พักซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบและอยู่ภายในเขตมหาวิทยาลัยขอนแก่นเท่านั้น

## นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1. สวัสดิภาพความปลอดภัยของประชากรที่พักอาศัยในเขตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ในการวิจัยนี้หมายความว่า การที่ประชากรได้รับความปลอดภัย หรือ การรอดพ้นจากการที่ต้องประสบกับปัญหาที่เกิดขึ้นในเขตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งประกอบด้วยปัญหาเกี่ยวกับอุบัติเหตุ ปัญหาเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย ปัญหาเกี่ยวกับทรัพย์สิน รวมทั้งปัญหาเกี่ยวกับความเดือดร้อนรำคาญต่อสุขภาพอนามัยหรือสาธารณภัยทั่วไป ของประชากรที่พักอาศัยในเขตมหาวิทยาลัยขอนแก่น

2. ประชากรที่พักอาศัยในเขตมหาวิทยาลัยขอนแก่น หมายความว่า บุคลากรกลุ่มต่างๆ ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งประกอบด้วย อาจารย์ประจำ (สาย ก) ผู้ช่วยทางวิชาการ (สาย ข) อธิการ (สาย ค) ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว และนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น

3. ที่พักอาศัยในเขตมหาวิทยาลัยขอนแก่น การวิจัยครั้งนี้ หมายความว่า หอพักนักศึกษา แฟลตที่พัก บ้านพัก รวมทั้งที่พักชั่วคราวด้วย ทั้งที่เป็นที่พักกลุ่ม ก. (ที่พักส่วนกลางที่บุคลากรของทุกคณะหรือทุกหน่วยงาน มีสิทธิขอเข้าอยู่อาศัยได้) และที่พักกลุ่ม ข. (ที่พักสำหรับบุคลากรที่กำลังปฏิบัติงานในศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพ อันได้แก่ คณะแพทยศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ และคณะเภสัชศาสตร์ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในคณะหรือหน่วยงานอื่น ไม่มีสิทธิขอที่พักกลุ่มนี้) ซึ่งมหาวิทยาลัยขอนแก่นจัดสรรให้บุคลากรเข้าพักอาศัยได้ตามสถานภาพและสิทธิของบุคลากรแต่ละคน

กันนี้เองก็ย้ายนักศึกษาที่ฝากเรียนไว้ที่คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ มาศึกษาที่มหาวิทยาลัยขอนแก่นในสถานที่ตั้งปัจจุบัน (กองแผนงาน สำนักงานอธิการบดี, 2537 : 1-2)

เมื่อกล่าวถึงปณิธานของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ถือได้ว่าเป็นมหาวิทยาลัยที่เป็นศูนย์รวมความคิด สติปัญญาของสังคม และเป็นศูนย์กลางการศึกษาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้มหาวิทยาลัยขอนแก่นยังยึดมั่นในความเป็นเลิศทางวิชาการ มีความสัมพันธ์กับนานาชาติทั่วโลก เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และเทคโนโลยี อีกทั้งมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ใกล้ชิดกับกลุ่มประเทศอินโดจีน จึงนับเป็นสถาบันการศึกษาที่เป็นแหล่งเชื่อมโยงความรู้ทางอินโดจีนอย่างแท้จริง ดังนั้น พันธกิจสำคัญของมหาวิทยาลัยขอนแก่นจึงครอบคลุมการบุกเบิก การแสวงหา และการถ่ายทอดวิทยาการในด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ด้วยวิธีการวิจัยและวิเคราะห์อย่างรอบคอบ เพื่อเพิ่มโอกาสและเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนให้อยู่ดี มีชีวิตที่สมบูรณ์ โดยคำนึงถึงการประยุกต์ความรู้ความคิดใหม่ๆ ให้ผสมผสานกับภูมิปัญญาอีสาน เพื่อเอื้ออำนวยให้สามารถเผชิญสภาวะวิกฤติและพัฒนาไปได้อย่างต่อเนื่อง ให้มีความเป็นอยู่ทางด้านวัตถุและจิตใจดีขึ้นด้วยความสมดุลและยั่งยืน ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงนับเป็นกลไกในการพัฒนาเพื่อให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการทุกสาขา รวมทั้งการวางรากฐานให้เป็นศูนย์เอกสารและสารสนเทศของภูมิภาค โดยอาศัยความร่วมมือ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อผลิตบัณฑิตผู้ที่กอปรด้วยวิทยา จริยา และปัญญา ซึ่งจะสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ภูมิภาค ประเทศชาติ และขยายออกไปสู่ความเป็นสากลต่อไป (30 ปี มหาวิทยาลัยขอนแก่น ,2537)

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตั้งอยู่เลขที่ 123 ถนนมิตรภาพ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ระหว่างถนนมิตรภาพและถนนมะลิวัลย์ โดยมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 5,800 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (ดูรายละเอียดแผนที่แสดงที่ตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่น ภาคผนวก ก)

ทิศเหนือ มีอาคารพาณิชย์และที่อยู่อาศัยซึ่งปลูกชิดขอบรั้วหันหน้าเข้ามามหาวิทยาลัย

ทิศใต้ ติดถนนมะลิวัลย์

ทิศตะวันออก ติดถนนมิตรภาพ

ทิศตะวันออกเฉียงใต้ ติดบริเวณบ้านน้อยนิเวศน์ และไม่มีรั้วแสดงอาณาเขต

ทิศตะวันตก ติดที่ดินของเอกชน

และมีพื้นที่ที่ได้รับอนุมัติให้ใช้สอย ซึ่งเป็นที่ตั้งสถานีฟาร์มฝึกนักศึกษา คณะสัตวแพทยศาสตร์ อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย (เนื้อที่ 2,106 ไร่) สถานีทดลองและฝึกอบรมเกษตรกรรมของคณะเกษตรศาสตร์ ตำบลศรีสมเด็จ กิ่งอำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด (เนื้อที่ 1,170 ไร่) และสถานี